

MEŞƏLİ ŞAHİDLƏRİ
23-XII-91
ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN

Meşəli faciəsi

Ermənilər zaman-zaman azərbaycanlılara qarşı qırğınlar, soyqırımları törədiblər. Ötən əsrin axırlarında SSRİ-nin süqutundan sonra keçmiş sovet məkanında yeni geosiyasi şərait yarandı. Bu tarixi şəraitdən də istifadə edən Ermənistan növbəti dəfə Qarabağa göz dikdi. Ermənistanın ordu hissələri Qarabağdakı separatçılar və terrorçularla birləşərək Azərbaycanın əbədi-əzəli torpaqlarının işğalına başladılar.

Təpədən-dırnağadək silahlanmış ermənilər xarici havadarlarına güvənərək min illərdən bəri Qarabağda azərbaycanlılar yaşayan kəndlərə hücum edir, evləri yandırır, insanları amansızcasına qətlə yetirirdilər. Onlar Qarabağın bütün yaşayış məntəqələrinə eyni vaxtda hücum edirdilər. 1991-ci ilin sonlarında ermənilərin ərazilərimizə, kəndlərimizə terror hücumları daha da genişləndi. Dünya ictimaiyyəti Qarabağ hadisələrində erməni vəhşiliyinin əsl simasını 1991-ci il dekabrın 23-də Xocalı rayonunun Meşəli kəndində daha aydın gördü.

Terrora köklənmiş erməni işğalçıları 23 dekabr 1991-ci ildə səhər saatlarında Xocalı rayonunun Meşəli kəndinə iki zirehli transportyor, bir piyadaların döyüş maşını, üç "Qaz-66" və dörd "UAZ" avtomobilində istifadə etməklə hücumə keçdi və dünyanı sarsıdan qətlə etdirdilər. Silahsız, köməksiz qalmış kənd sakinləri erməni qəsbkarları tərəfindən amansızlıqla öldürüldü. Bu qanlı hadisədən bir neçə gün əvvəl bölgədəki komandanlıq kənd camaatının ov tüfənglərini belə əllərindən almışdı. Ona görə də silahsız qalmış camaat ermənilərə müqavimət göstərə bilmirdi. Kənd sakinləri sağ qalmaq ümidi ilə yaxınlıqdakı meşəyə qaçdılar. Amma ermənilər arxalarınca düşüb meşədə də onları yaxalayıb öldürdülər. Müdafiəsiz qalan kəndi ermənilərin "Böyük Tıqran" və "Sasunlu David" quldur dəstələri asanlıqla işğal etdilər. Kənd sakinləri gizləndikləri meşə-

dən geri dönəndə evlərinin və tövlələrinin ermənilər tərəfindən qarət edilib yandırıldığını gördülər. İşğalçılar meşəyə qaça bilməyən sakinləri kəndə öldürmüşdülər. Ermənistan tərəfi isə həmişəki kimi yenə də yalan danışır, Meşəlidə qətlə etdiklərini inkar edirdi.

Meşəli qırğınının şahidi olan Alish Musa oğlu Alishov deyir ki, ermənilər kəndə hücum edəndə qadınlar və azyaşlılar məktəbin zirzəmisində gizlənməmişdilər. Təəssüf ki, işğalçılar onların da yerini müəyyən edərək öldürmüşdülər. Quldurlar evlərə, içərisində heyvanlar olan tövlələrə, ot tayalarına, çəpərlərə od vurub yandırmışdılar. Həmin gün daşnaklar 25 kənd sakinini amansızcasına qətlə yetirmişdilər. Öldürülənlərdən 8-i qadın, 3-ü isə uşaq idi. Döyüşlər zamanı 14 nəfər isə ağır yaralanmışdı.

Kəndə hücum edən quldurlar Novruzovlar ailəsindən bir nəfər azyaşlının əl-ayağını bağlayıb yük maşınının arxasına qoyub girov apararkən uşaq özünü maşından ataraq, qaçmağa çalışmışdı. Təəssüf ki, uşaq terrorçuların gülləsindən yayına bilməmişdi.

Meşəli kənd sakinini Kamran Rəcəbov xatırlayır ki, erməni hücumları noticəsində evi tərk edərkən oğlu 1 yaş 7 aylıq Mərhəmət Rəcəbov yolda şaxtaya düşərək ölmüşdür. Kəndə hücum zamanı ermənilər Novruzovlar ailəsindən 5, Quliyevlər ailəsindən 4 nəfəri qətlə yetirmişdilər. İşğalçılar meyitləri təhqir edərək tanınmaz hala salmışdılar.

Daşnakların hücumları qarşısında köməksiz qalan 358 nəfər kənd sakinini doğma ocaqlarını tərk etməyə məcbur olmuşdu. Kənd camaatını öldürməklə, didərgin salmaqla kifayətlənməyən ermənilər evləri də yandırmışdılar. Bu yerlərdən azərbaycanlıların izlərini silməyə çalışmışdılar. Meşəlidə kənd sakinlərinə məxsus əmlakın məhv edilməsi və zədələnməsi nəticəsində onlara külli miqdarda maddi ziyan vurulmuşdu.

"Memorial" təşkilatı Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı Xocalı rayonunun Meşəli kəndinin azərbaycanlı sakinlərinin erməni işğalçıları tərəfindən məcburi olaraq qovulması barədə geniş material hazırlamışdı. Həmin materialda ermənilərin Meşəli kəndinin mülki əhalisinə qarşı ağır zorakılığın göstərildiyi xüsusilə vurğulanmışdır. Qəsbkarların bu vəhşi hücumları qətiyyətlə pislənmişdi.

29 iyul 2023-cü ildə Meşəli qətləminə iştirak etməkdə ittiham olunan, əli Qarabağda yaşayan azərbaycanlıların qanına batmış Vaqif Xaçaturyan Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin avtomobilində Qarabağdan Ermənistanə qaçmaq istəyərkən Laçın sərhəd-keçid məntəqəsində Azərbaycan Sərhəd Xidmətinin hərbiçiləri tərəfindən saxlanılmışdır. Xatırladaq ki, V.Xaçaturyan Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 103 (soyqırımı) və 107-ci (əhalini deportasiya etmə və ya məcburi köçürmə) maddələrilə təqsirləndirilən şəxs qismində məsuliyyətə cəlb olunması barədə qərar qəbul edilmişdi və beynəlxalq axtarışa verilmişdi. Axır ki, uzun illərdən sonra bu cinayətkar həbs edilmiş, V.Xaçaturyanın törətdiyi qətləmlər məhkəmə zamanı şahidlərin dedikləri ilə tam təsdiqini tapmışdır.

Vahid MƏHƏRRƏMOV,
"Azərbaycan"